UDC 378.37.004

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2020-12-198-213>

Methods, Principles and Means of Implementation of Blended Learning of Future Teachers-Philologists in Higher Education Institutions

Tetyana Sobchenko

Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ph.D), Associate Professor,
Head of the Department of Pedagogics,

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

✉ 29 Alchevskykh Str., Kharkiv, Ukraine, 61002

E-mail: sobchenkotetyana79@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>

Date of receipt of the article: September 28, 2020
Article accepted for publication: November 22, 2020

Методи, принципи та засоби реалізації змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої освіти

Тетяна Миколаївна Собченко

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Харківський національний педагогічний університет імені

Г. С. Сковороди,

✉ вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002

Дата надходження статті: 28 вересня 2020 р.
Стаття прийнята до друку: 22 листопада 2020 р.

Abstract

The article is devoted to one of the actual problems of blended learning in higher education. In particular, it is noted that the problem of principles, methods, and the means of

implementation of blended learning of teachers-philologists in higher education is currently in demand and requires immediate solution.

The definition of the term «blended learning» is revealed, given that in the pedagogical literature there is no consensus and this concept is considered as a model, approach, technology, form, mixture of methods and strategies, program, it is defined that blended learning is a process of obtaining knowledge, skills and abilities, accompanied by a combination of different learning technologies using ICT (information and communication technologies).

It was specified what informational and methodological support was provided to higher education institutions in the organization of blended learning at the state level of the Ministry of Education and Science.

The main attitude in the work focuses on the didactic principles of blended learning in higher education (humanities, stimulation and motivation, consciousness, activity and independence, individual approach, strength of knowledge acquisition, clarity, system and consistency, flexibility, interactivity, accessibility, integrity of learning, adaptability, mobility, compliance with learning technologies, openness of the process of education) and reveals their essence.

Were considered and specified the methods of blended learning (traditional and computer methods) of future teachers of philology in higher education institutions. Was generalized the means of realization of blended learning.

It was found that the required platforms and services for the organization of blended learning in the training of future teachers of philology in higher pedagogical institutions were: Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Uran, Teams, etc.

It was mentioned about the necessity to create a feedback platform in the organization of blended learning.

Keywords: blended learning, teaching methods, teaching principles, tools, pandemic.

References

1. Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini (2013) [Strategy of information society development in Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Konczepci`ya rozvitku czifrovoyi ekonomiki ta suspi`l'stva Ukrayini na 2018-2020 roki (2018) [The concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-plan-u-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> [in Ukrainian].
3. Proekt «Czifrovoyi adzhendi – 2020» (2016) [Digital Agenda 2020 project] Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/249575382> [in Ukrainian].
4. Konczepci`ya Nova ukrayins`ka shkola (2016) [The concept of the New Ukrainian School]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy pro vyshchu osvitu (2014) [*Law of Ukraine on Higher Education*]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
6. Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, And Future Directions (2003). Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/258834966_Blended_learning_systems_Definition_current_trends_and_future_directions/.
7. Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity (2020) [Recommendations for the introduction of blended learning in institutions of professional higher and higher education]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].

8. Sait «Vchymo i navchaimos na karantyni: zminy v systemi osvity (2020) [*Site «Learning and learning in quarantine: changes in the education system»*] Retrieved from: <https://mon-covid19.info/> [in Ukrainian].

9. Rekomendatsii shchodo orhanizatsii potochnoho, semestrovoho kontroliu ta atestatsii здобувачів освіти із застосуванням dystantsiinykh tekhnolohii (2020). [Recommendations for the organization of current, semester control and certification of students using distance technologies]. Retrieved from: [http://ru.osvita.ua/legislation/ Vishya_osvita/73574/](http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/73574/) [in Ukrainian].

10. Bogachkov, Yu. et al (2012). *Orhanizatsiia seredovyshcha dystantsiinoho navchannia v serednikh zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh* [Organization of the distance learning environment in secondary schools] [in Ukrainian].

11. Korotun, O. (2016). Metodolohichni zasady zmishanoho navchannia v umovakh vyshchoi osvity [Methodological principles of blended learning in higher education]. *Informatsiini tekhnolohii v osviti – Information technology in education*. № 3 (28). 9-18. [in Ukrainian].

Вступ

Одним з пріоритетів державної політики України є розбудова інформаційного суспільства. «Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні» (Розпорядження Кабінету міністрів України (№ 386-р) від 15 травня 2013 р.) передбачає формування та розвиток інформаційного суспільства й упровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя, зокрема в освіту (Офіційний сайт МОН України, 2013).

Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки визначено, що сьогодні в Україні нагальними є проблеми цифрової трансформації суспільства (Офіційний сайт МОН України, 2018).

Однією з основних цілей проекту «Цифрової адженди – 2020» визначено доступність цифрових технологій; створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та «цифрових» індустрій та бізнесу; розвиток та світове лідерство щодо експорту «цифрової» продукції та послуг (Офіційний сайт МОН України, 2016).

Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року (№ 1556-VII) визначено, що завданням системи вищої освіти України є підготовка освіченої, творчої, конкурентоспроможної на сучасному ринку праці особистості (Офіційний сайт МОН України, 2014). Тому закладам вищої педагогічної освіти відводиться важлива роль у контексті зазначеної проблеми. Формування ключових компетентностей, володіння навичками самостійної роботи з інформаційними технологіями, передусім пошуку, аналізу та фільтрування важливих і потрібних відомостей можливо лише за допомогою застосування нових методів та елементів різних сучасних освітніх технологій. Однією з таких сучасних технологій є змішане навчання, яке досить спонтанно увійшло в наше життя. Однією з причин стала пандемія COVID-2019 та карантинні обмеження у всьому світі. Перехід на змішану форму навчання, причому в усіх країнах світу, спонукав до розробки та удосконалення усіх аспектів організації навчальної діяльності, зокрема методів, принципів, засобів навчання.

Теоретичні аспекти застосування інформаційно-комунікативних технологій у вищій освіті відображені в працях В. Бикова, Р. Гуревича, М. Жалдака, В. Лапінського, Н. Морзе, Л. Панченко, С. Семерікова та ін. Застосування інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів-філологів розглядали І. Гайдай, С. Гергуль, Л. Городнича, В. Кришук, О. Липчанко-Ковачик, Т. Щєбликіна та ін.). Різні аспекти питання використання моделі змішаного навчання в системі освіти: В. Бацуровської,

І. Воротникової, Є. Желнової, М. Кадемія, О. Коротун, В. Кухаренка, І. Максак, С. Моебз, М. Нікітіної, Н. Рашевської, О. Спіріна, А. Стрюка, Г. Ткачук, Ю. Триуса, Л. Шапрана та ін.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що вчені зробили вагомий внесок у вивчення різних аспектів проблеми змішаного навчання. Однак, не повною мірою розкрито питання визначення теоретичних засад реалізації змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої освіти.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати та висвітлити впровадження дидактичних принципів, методів, засобів у процес змішаного навчання вчителів-філологів у закладах вищої освіти.

Методи дослідження

Серед використаних методів дослідження визначальними були такі: аналіз та узагальнення науково-методичних джерел, державних документів з теми дослідження задля теоретичного обґрунтування висвітлюваної проблеми, моделювання, синтез отриманих даних.

Результати та їх обговорення

У 2003 році Американське товариство з підготовки кадрів та розвитку визначило як одну з десяти найкращих тенденцій, що з'являться найближчим часом, змішане навчання. Було прогнозовано, що буде збільшена кількість гібридних (тобто змішаних) курсів у закладах вищої освіти, можливо до 80-90% усіх курсів. Ч. Грехемом було відразу запропоновано сутність поняття «змішаного навчання» – це комбінація навчання з двох історично відокремлених моделей навчання і навчання: традиційної та дистанційної. Також особливо було підкреслено ключову роль комп'ютерних технологій у змішаному навчанні (Ч. Грехем, 2003). У «Рекомендаціях щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти»

визначено, що змішане навчання є підходом, педагогічною й технологічною моделлю, методикою, що поруч з онлайн-технологіями спирається також і на безпосередню взаємодію між студентами та викладачами в аудиторії (

Аналіз педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що існують різні підходів учених та дослідників щодо трактування дефініції «змішане навчання». Змішане навчання називають моделлю, підходом, технологією, формою, сумішшю методів і стратегій, програмою (Офіційний сайт МОН України, 2020).

Тому, узагальнюючи те, що є спільним у авторів щодо трактування терміну «змішане навчання» та розуміння його сутності, ми надалі в нашій роботі будемо опиратися на власне робоче визначення цього поняття. Отже, змішане навчання – це процес здобування знань, умінь і навичок, що супроводжується поєднанням різних технологій навчання з використанням ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій).

З початку XXI століття Міністерство освіти України прийняло цілу низку нормативно-правових документів (Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року (№ 1556-VII), Наказ МОН «Положення про дистанційне навчання» від 25 квітня 2013 року (№ 466)), що регулюють впровадження та сприяють розвитку дистанційної освіти. На державному рівні навіть було проведено експеримент (2002-2012 рр.), який дозволив узагальнити власний досвід та виявити прогалини, які усунули у майбутньому. Під час пандемії та введення карантинних заходів, коли змішане навчання було вимушено впроваджено в заклади освіти із-за епідемічної ситуації з березня 2020 року, з боку МОН була інформаційна та методична підтримка:

було створено сайт «Вчимо і навчаємось на карантині: зміни в системі освіти» (Офіційний сайт МОН України, 2020);

– «Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти» (Офіційний сайт МОН України, 2020);

– лист МОН № 1/9-249 від 14.05.20 року «Рекомендації щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій» (Офіційний сайт МОН України, 2020);

– широкий спектр курсів підвищення кваліфікації з цифрової грамотності (вебінари, педагогічні майстерні, конференції, тренінги, майстер-класи, онлайн курси).

Основою будь-якого навчання є дотримання основних його принципів. Ефективність реалізації процесу змішаного навчання у закладах вищої освіти має забезпечуватися теж дотриманням низкою дидактичних принципів. На думку Ю. Богачкова, В. Бикова, О. Пінчука А. Манако виділяють такі основні принципи відкритої освіти: свободи вибору вчителів (учнів), гнучкості навчання, інваріантності навчання, незалежності навчання в класі, екстериторіальності навчання, еквівалентності сертифікатів про освіту, стартового рівня знань, гуманізації навчання, інтернаціоналізації навчання, пріоритетності педагогічного підходу, досконалості будови навчального середовища, економічної привабливості, несуперечності, легітимності, престижності, маркетингу освітніх послуг, системності створення і розвитку (Ю. Богачков, В. Биков, О. Пінчук А. Манако, 2012).

Ми поділяємо думку О. Коротун, яка вважає, що дотримання основних та специфічних дидактичних принципів буде умовою успішності та ефективності реалізації процесу змішаного навчання, а саме: свідомості, активності та самостійності, міцності, наочності, системності й послідовності, стимулювання і мотивації, орієнтації на конкретних студентів, урахування індивідуальних особливостей студентів, інтерактивності, адаптивності, мобільності, гуманістичності, гнучкості,

відповідності технологіям навчання, відкритості навчального процесу (Коротун. О., 2016).

На основі аналізу та узагальнення праць вітчизняних та зарубіжних науковців, беручи за основу, що принципи навчання – це керівні ідеї, нормативні вимоги до організації і проведення процесу навчання, ми виділили такі дидактичні принципи змішаного навчання, які дещо змінені в умовах нового освітнього середовища:

- гуманістичності (орієнтир на людину, створення для студента комфортних умов для засвоєння обраної професії, розвиток його інтелектуальних та моральних якостей, творчої індивідуальності);
- стимулювання і мотивації (зацікавленість студента у продовженні навчання, формування позитивного відношення у змішаному навчанні до учіння);
- свідомості (свідоме ставлення до вивчення навчальних дисциплін, засвоєння навчального матеріалу, формування відповідальності);
- активності та самостійності (оволодіння знаннями як результат активної самостійної пізнавальної діяльності студентів);
- індивідуального підходу (управління власною навчальною діяльністю, вибір індивідуального темпу роботи, організація індивідуальної освітньої траєкторії для студента відповідно до професійної діяльності);
- міцності засвоєння знань (повернення до будь-якого етапу вивчення навчального матеріалу для закріплення);
- наочності (використання усіх видів наочності у друкованому та електронному вигляді, віртуалізація);
- системності й послідовності (пізнання навчального матеріалу здійснюється у певній системі, у послідовному засвоєнні знань, у формуванні вмінь та навичок);
- гнучкості (керування процесом навчання, зручний час, місце, темп);

- інтерактивності (взаємодію викладачів зі студентами, наявність зворотного зв'язку в асинхронному та синхронному режимах);
- доступності (вільний доступ до оснащення та мережі);
- цілісності навчального простору (ефективне поєднання окремих компонентів навчальної системи, врахування функцій, які вони виконують);
- адаптивності (адаптація процесу змішаного навчання до пізнавальних особливостей кожного студента для реалізації індивідуальних потреб і можливостей);
- мобільності (забезпечення мобільності усіх суб'єктів навчання);
- відповідності технологіям навчання (поєднання традиційних, дистанційних форм, методів, засобів навчання);
- відкритості навчального процесу (можливість взаємодії студентів з навчальним матеріалом, які знаходяться віддалено).

Щодо методів у змішаному навчанні, ми вважаємо, що їх слід розглядати не відокремлено, але виділяючи традиційні та комп'ютерні. Так, у змішаному навчанні майбутніх учителів-філологів, використовують наступні традиційні: словесні, наочні, практичні (за джерелом передачі знань); індуктивні та дедуктивні (за логікою передачі та сприймання навчальної інформації); проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький (за характером пізнавальної діяльності); самостійна робота під керівництвом викладача та самостійна робота (за ступенем керівництва навчальною роботою) тощо. Активні, інтерактивні методи навчання майбутніх учителів філологів: «Світове кафе», «Шість капелюхів», «Ажурна пилка», «Дерево рішень», «Два-чотири-всі разом», «Плюс-мінус», кейс технології, ділові ігри, рольові ігри, круглі столи, дебати, диспути, веб-квести, метод проєктів, скрайбінг-малюнки, інтелект-карти тощо. Під час дистанційного навчання використовуються комп'ютерні методи: відеоконференції, методи

кооперативного навчання (можливість платформи Zoom), широко методи проєктної діяльності (можливо на дошках Trello, Padlet, сервіс Canva, Mural), створення інфографіки, відеопрезентацій, скринкастів тощо.

Засоби змішаного навчання теж використовуються як традиційні: підручник, посібник, зошити, роздаткові матеріали, технічні засоби навчання тощо, так і комп'ютерні: електронні підручники, зошити, аудіо- та відеоматеріали, подкасти, електронні навчальні матеріали, інструменти соціальних медіа тощо.

Вищі заклади освіти мають певну автономію щодо використання платформ та інтернет-ресурсів. Аналізуючи досвід роботи закладів вищої педагогічної освіти в Україні, затребуваними платформами та сервісами для організації змішаного навчання у підготовці майбутніх вчителів-філологів були такі: Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Uran, Teams тощо.

Слід зазначити, що обов'язковим у змішаному навчанні є організація зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами для якісної їхньої взаємодії. Таку комунікацію слід налагодити відразу як в асинхронному та синхронному режимах, тобто створити майданчик зворотного зв'язку для обговорення, уточнення, коригування певних моментів через: чат, форум, електронну пошту, групи в соціальних мережах, мобільні додатки.

Висновки

Аналіз науково-педагогічної літератури та державних документів щодо реалізації змішаного навчання у закладах вищої освіти допоміг зрозуміти, що:

- змішане навчання - це процес здобування знань, умінь і навичок, що супроводжується поєднанням різних технологій навчання з використанням ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій);

- дидактичні принципи реалізації змішаного навчання у закладах вищої освіти (гуманістичності, стимулювання і

мотивації, свідомості, активності та самостійності, індивідуального підходу, міцності засвоєння знань, наочності, системності й послідовності, гнучкості, інтерактивності, доступності, цілісності навчального простору, адаптивності, мобільності, відповідності технологіям навчання, відкритості навчального процесу);

– методи та засоби змішаного навчання поділяються на традиційні та комп'ютерні;

– затребуваними платформами та сервісами для організації змішаного навчання майбутніх вчителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти є: Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Uran, Teams тощо.

У подальших наукових дослідженнях планується більш детально дослідити дидактичну систему та моделі змішаного навчання майбутніх вчителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти.

Література

1. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2020)

2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні на 2018-2020 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> (дата звернення: 01.12.2020)

3. Проект «Цифрова аджента – 2020». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249575382> (дата звернення: 02.09.2020)

4. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 02.11.2020)

5. Закон України про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.09.2020)

6. Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, And Future Directions. URL: https://www.researchgate.net/publication/258834966_Blended_learning_systems_Definition_current_trends_and_future_directions (дата звернення: 21.08.2020) (анг.)

7. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf> (дата звернення: 02.09.2020)

8. Сайт «Вчимо і навчаємось на карантині: зміни в системі освіти». URL: <https://mon-covid19.info/> (дата звернення: 04.09.2020)

9. «Рекомендації щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій». URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/73574/ (дата звернення: 02.09.2020)

10. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах: посібн., авт. Богачков Ю.М. та ін. 2012. 160 с.

11. Коротун О.В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28). 9-18.

Собченко Т.М.

Методи, принципи та засоби реалізації змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої освіти

Анотація

Стаття присвячена одній з актуальних проблем реалізації змішаного навчання у вищій школі. Зокрема зазначається, що проблема принципів, методів, засобів

реалізації змішаного навчання вчителів-філологів у закладах вищої освіти є наразі затребуваною та вимагає негайного її вирішення.

Розкривається дефініція терміну «змішане навчання», з огляду на те, що у педагогічній літературі не існує єдиної думки та це поняття розглядається як модель, підхід, технологія, форма, суміш методів і стратегій, програма, визначено, що змішане навчання - це процес здобування знань, умінь і навичок, що супроводжується поєднанням різних технологій навчання з використанням ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій).

Уточнено яку інформаційну та методичну підтримку було надано закладам вищої освіти у організації змішаного навчання на державному рівні МОН.

У роботі основна увага зосереджується на дидактичних принципах реалізації змішаного навчання у закладах вищої освіти (гуманістичності, стимулювання і мотивації, свідомості, активності та самостійності, індивідуального підходу, міцності засвоєння знань, наочності, системності й послідовності, гнучкості, інтерактивності, доступності, цілісності навчального простору, адаптивності, мобільності, відповідності технологіям навчання, відкритості навчального процесу) та розкривається їх сутність.

Розглянуто та уточнено методи змішаного навчання (традиційні та комп'ютерні) майбутніх вчителів-філологів у закладах вищої освіти. Узагальнено засоби реалізації змішаного навчання.

З'ясовано, що затребуваними платформами та сервісами для організації змішаного навчання майбутніх вчителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти є: Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Uran, Teams тощо.

Зазначено про необхідність створення майданчику зворотного зв'язку в організації змішаного навчання.

Ключові слова: змішане навчання, методи навчання, принципи навчання, засоби, пандемія.

Собченко Т.Н.

Методы, принципы и средства реализации смешанного обучения будущих учителей-филологов в высших учебных заведениях

Аннотация

Статья посвящена одной из актуальных проблем реализации смешанного обучения в высшей школе. В частности, отмечается, что проблема принципов, методов, средств реализации смешанного обучения учителей-филологов в учреждениях высшего образования является пока востребованной и требует немедленного ее решения.

Раскрывается дефиниция термина «смешанное обучение», учитывая то, что в педагогической литературе не существует единого мнения и это понятие рассматривается как модель, подход, технология, форма, смесь методов и стратегий, программа, определено, что смешанное обучение - это процесс получения знаний, умений и навыков, сопровождается сочетанием различных технологий обучения с использованием ИКТ (информационно-коммуникационных технологий).

В статье раскрыто какую информационную и методическую поддержку было предоставлено учреждениям высшего образования в организации смешанного обучения на государственном уровне МОН.

В работе основное внимание сосредотачивается на дидактических принципах реализации смешанного обучения в учреждениях высшего образования (гуманности, стимулирования и мотивации, сознательности, активности и самостоятельности, индивидуального подхода, прочности усвоения знаний, наглядности, системности и последовательности, гибкости, интерактивности, доступности, целостности учебного пространства, адаптивности, мобильности, соответствия технологиям

обучения, открытости учебного процесса) и раскрывается их сущность.

Рассмотрены и уточнены методы смешанного обучения (традиционные и компьютерные) будущих учителей-филологов в учреждениях высшего образования, сделано обзор средств реализации смешанного обучения.

Выяснено, что востребованными платформами и сервисами для организации смешанного обучения будущих учителей-филологов в учреждениях высшего педагогического образования являются: Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Uran, Teams тому подобное.

Указано о необходимости создания площадки обратной связи в организации смешанного обучения.

Ключевые слова: смешанное обучение, методы обучения, принципы обучения, средства, пандемия.